

Сергій Блавацький

МЕДІАТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ
КРИЗЬ ПРИЗМУ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ВІД ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ДО ТАБЛОЇДИЗАЦІЇ
(ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ЕМПІРИЧНИЙ АСПЕКТИ
НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНОЇ ЯКІСНОЇ ПРЕСИ
ВЕЛИКОБРИТАНІЇ)

Статтю присвячено дослідженню специфіки висвітлення політичного дискурсу у сучасних британських часописах. Проаналізовано медіатизацію політичного процесу у «The Times», «The Guardian», «The Independent» із використанням загальнонаукових, теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження, зокрема кількісного контент-аналізу. Аргументовано, що таблоїдизація впливає на трансформацію висвітлення політичного дискурсу та зміну функціональних домінант якісної преси.

Ключові слова: *політичний дискурс, процес, якісна преса, політика, медіатизація, таблоїдизація, демократизація, демократизм.*

Статья посвящена исследованию специфики освещения политического дискурса в современных британских газетах. Проанализировано медиатизацию политического процесса в «The Times», «The Guardian», «The Independent» с использованием общенаучных, теоретических и эмпирических методов научного исследования, в частности количественного контент-анализа. Аргументировано, что таблоидизация влияет на трансформацию освещения политического дискурса и изменение функциональных доминант качественной прессы.

Ключевые слова: *политический дискурс, качественная пресса, политика, медиатизация, таблоидизация, демократизация, демократизм.*

The research deals with specifics of political discourse coverage in contemporary British quality papers. Mediatization of political process in

«The Times», «The Guardian», «The Independent» has been analyzed with the application of general scholarly, theoretical and empirical methods of scientific research. It has been argued tabloidization affected transformation of political discourse coverage and change of functional dominants of quality press in Britain.

Key words: *political discourse, process, quality press, politics, mediatisation, tabloidization, democratization, democratism.*

Темою цієї наукової статті є дослідження впливу медіа на демократичний розвиток у Великобританії. Об'єкт вивчення — сучасна національна якісна британська преса на прикладі часописів «The Times», «The Guardian», «The Independent». Предмет дослідження — медіатизація політичного дискурсу у Великобританії. Хронологія наукового дослідження охоплює 1990—2009 рр.

Актуальність обраної тематики зумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами. Об'єктивними чинниками актуальності цієї проблематики є посилення патогенного впливу медіатизації на демократичні процеси в англосаксонському світі та її похідні наслідки — деполітизація контенту, персоналізація інформації та «сенсаціоналізація» політичного дискурсу (феномен «політейнмент»), зростання рівня аполітичності та абсентеїзму в соціумі. Суб'єктивними факторами актуалізації наукової проблеми є сплеск наукового зацікавлення цією темою (дослідження К. Спакса, Д. Талоча, М. Бромлі, Д. Карена, Д. Сітон, Г. Бонфіделі, Ю. Габермаса, Ф. Марцінковські, Й. Трапеля, В. Майєра, В. Міха, Є. Ястжебські, Я. Новака, Є. Прохорова, Є. Вартанової, Я. Засурського, Й. Лося, В. Шкляра, В. Різуна, В. Лернатовича та ін.). Методологія наукового дослідження: теоретичні, емпіричні та загальнонаукові методи дослідження.

Перед тим, як перейти безпосередньо до дослідження, доцільно визначитися з ключовими поняттями, якими будемо оперувати у розвідці. На нашу думку, таблоїдизація — це синусоїдальний процес розвитку медіа у розвинених країнах Заходу з певними циклами активізації та редукції, який містить позитивні і негативні аспекти. Позитивний вимір таблоїдизації полягає в активізації інформаційного інтересу читачів, кращій поінформованості громадян, формальному залученні громадян до демократичного процесу. Наприклад, відомий британський медіадослідник, професор М. Темпл аргументує

у своїй монографії, що процес «зниження планки» у якісній пресі (dumbing down) треба не відкидати, а вітати, адже він уможливило кращу поінформованість громадськості про сферу громадської відкритості [21, р. 179—180].

З іншого боку, таблоїдизаційні процеси розглядаються як нівеляція традиційних канонів якісної преси (не тільки у Великобританії), що спричиняє нерозуміння громадянами складних політико-економічних процесів чи міжнародних відносин; девальвацію деонтологічних цінностей журналістики, схрещення приватної та публічної сфер, перетворення новин у гедоністичний абсолютизм (infotainment), покликаний розважати читачів [1; 2].

У цьому дослідженні ми будемо аналізувати лише один аспект таблоїдизації медіа — патогенний вплив цього процесу на демократичний розвиток у Великобританії. При цьому термін «демократизація», на відміну від свого попередника, є менш контроверсійним. Російський дослідник медіадемократії Є. Прохоров трактує демократизацію як розгортання у глибину і ширину народної демократії (зокрема партиципаторної деліберативної діалогової демократії) [4, с. 7].

Однак варто диференціювати демократизм ЗМІ та функцію демократизації медіа. У спеціальній праці ЮНЕСКО з цього питання два аспекти медіадемократії розглядаються у такому ракурсі: «Перша концепція (демократизм преси) звертається до проблеми демократизації способу діяльності і змісту ЗМІ. Друга (демократизація соціуму через мас-медіа) — до чогось більшого: використання медіа з метою соціальних змін та демократизації суспільства» [16].

З огляду на це варто зауважити, що сьогодні на Заході, зокрема у Великобританії, чітко простежується тенденція до трансформації класичної концепції відносин мас-медіа та демократії (mediademoscrasy) у гіпертрофований варіант — медіакратію (mediacrasy). Такі тенденції досить небезпечні, оскільки вони нівелюють процес демократизації соціуму, абсолютизуючи роль «четвертої влади». Тому закономірно, що термін «демократичний дефіцит» або вислів «дефіцит демократії» (democracy deficit) останнім часом стають предметом фундаментальних досліджень журналістикознавців, політологів, соціологів у Австралії, Великобританії, Канаді, Польщі, США та на пострадянському просторі. Вважаємо за слушне процитувати з цього приводу А. Тоффлера: «Медіа переростають межі

демократії. Вони стають велетнями посеред дитячих пісочниць» [22, с. 322].

Отже, вплив преси, зокрема національної якісної преси, як «лідера думок» на формування громадської думки і вироблення державної політики у країнах розвиненої ліберальної демократії важко переоцінити. Останнім часом навіть простежується тенденція трансформації «четвертої влади» у «першу владу», яка не тільки контролює—коригує—регулює діяльність традиційних трьох гілок влади, а й виступає ефективним важелем впливу на прийняття рішень у політичному процесі. Інша річ, що цю ефективність не можна зіставити з легітимними інструментами безпосередньої демократії — референдумом, плебісцитом чи виборами.

На практиці преса справді є «кровоносною системою» демократії, але її «вени та артерії» доносять інформацію до різних страт соціуму нерівномірно. Результатом такої інформаційної «анемії» (зокрема у контексті забезпечення громадян інформацією про суспільно-політичні та соціально-економічні процеси) є зниження довіри населення до демократичних інститутів та процедур. Додатковими факторами посилення аполітичних настроїв серед британських громадян є деструктивний вплив таблоїдизації медіа, зокрема деполітизація змістово-тематичного наповнення (контенту) видань. Останній чинник безпосередньо впливає на зниження рівня довіри британського населення до медіа загалом і якісної преси зокрема. Як наслідок, кількість читачів, що цілком довіряють якісним британським газетам, зменшилася за останніх п'ять років на 22% — від 65% у 2003 р. — до 43% у 2008 р. [6, р. 8].

Побіжно розглянувши лише один аспект відносин демократії та журналістики у контексті таблоїдизації національної якісної преси Великобританії, можна побачити девальвацію ступеня обговорення політичних проблем і репрезентації поточного політичного процесу. У цьому контексті чітко простежується тенденція до редукції культивування цінностей сфери громадської відкритості у редакційній політиці якісних британських часописів. Британський медіадослідник Дж. Гріпсруд з цього приводу вказує: «Таблоїдизація означає занепад, зниження журналістських стандартів, що автоматично підриває ідеальні функції мас-медіа у ліберальних демократіях» [14, р. 290].

Таблоїдизація якісної британської преси ставить перед фахівцями з пресознавства актуальне питання: чи можна ототожнювати таблоїдизацію та демократизацію медіа:

ТАБЛОЇДИЗАЦІЯ (Т) = ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ (Д)?

Британський медіадослідник Дж. Фіске, наприклад, стверджує, що таблоїдна журналістика, на відміну від медіа провладних політичних сил, може критикувати дії влади, політико-економічний порядок денний, пропонувати альтернативи офіційному тлумаченню тих чи інших подій або процесів і навіть «уособлювати звільнення від бідності» [10, р. 120]. Як зазначає з цього приводу британський науковець А. Коннел, «...усі захисники таблоїдних видань звинувачують критиків таблоїдизації у спробі універсалізувати їхні власні елітарні концепції політичних новин як єдині цінні новини» [7, р. 252].

З наведених засновків Фіске та Коннела випливає силогізм, що новинні цінності та редакційна політика якісної преси підтримують домінування еліти, наявні соціальні ієрархії й елітарний контроль над поняттями та їх інтерпретаціями (промовистими прикладами цього можуть бути передовиці та редакційні статті «Financial Times», «Wall Street Journal», «International Herald Tribune», «The Economist», «Washington Post», «New York Times»). Із твердженням Фіске та Коннела можна частково погодитись, адже перші європейські офіційні газети (якими були де-факто якісні часописи в той час) приділяли надто багато уваги офіційному тлумаченню політичних чи економічних новин, оскільки ці часописи контролювалися земельною, торговою буржуазією та певними політичними групами. Навіть наприкінці ХХ ст. деякі провідні дослідники друкованих ЗМІ були схильні характеризувати функціонування якісної преси як PR істеблішменту, спрямований на завоювання та утримання довіри електорату: «Як «The New York Times» та «Washington Post», якісну британську пресу можна характеризувати як таку, що є єдиним цілісним ланцюжком у центральній нервовій системі... уряду» [17, р. 170].

Однак цю тезу провідного дослідника політичного дискурсу та медіа у Великобританії Р. Ніграйна не варто сприймати апіорі, оскільки апостеріорі спостерігаємо факти співпраці і масових медіа з британським істеблішментом. Хрестоматійний приклад підтримки масовим часописом «The Sun» політики консерваторів під керівництвом М. Тетчер та Дж. Мейджора у 1981—1997 рр. чи Лейборист-

ської партії з 1997 р. певною мірою дезавує наведене твердження Р. Ніграйна. Окрім того, навіть побіжний якісний контент-аналіз якісних британських часописів за 1990—2008 рр. демонструє, що якісна преса як підтримує британський уряд (зокрема у зовнішньополітичних питаннях), так і критикує його (переважно у внутрішній політиці). Наочними прикладами обґрунтованості цієї тези можуть бути журналістські розслідування «The Guardian» про зловживання владою в уряді Дж. Мейджора у 1990—1997 рр., «The Times», «The Sunday Times» — про продаж мандатів у Палаті лордів представниками Лейбористської партії у зимку 2006/2007 рр. чи найновіша серія резонансних публікацій газети «The Daily Telegraph» у травні 2009 р. про незаконне використання коштів на утримання депутатів Палати громад і членів британського уряду в особистих та сімейних цілях. У цьому контексті ми не можемо не погодитись із думкою російського культуролога А. Сафарової: «...якісні газети Великобританії стали менш елітарними та більш демократичними...» [5, с. 127]. Іншими словами, вони стали більш егалітарними.

Голландський медіадослідник Л. ван Зунен солідаризується з Дж. Фіске і також відзначає потенціал таблоїдної журналістики розвінчувати панівні норми та цінності [24, р. 127]. У дослідженні таблоїдної журналістики у Німеччині на прикладі часопису «Bild» німецька дослідниця медіа У. Кляйн стверджує, що громадяни не беруть участі в обговоренні та прийнятті рішень у суспільно-політичній сфері, де домінують здебільшого експерти. На її думку, таблоїдна журналістика з її персоналізованим підходом до життя пересічних людей і політиків пропонує інший погляд на політичний порядок денний [15, р. 180]. Високий рейтинг таких політичних токшоу, як «Oprah Winfrey Show» на американському ТБ чи програми «Newsnight» BBC1 серед британців, певною мірою підтверджує наведену тезу У. Кляйн.

Понад те, апологети розвитку масової преси стверджують, що ті, хто заперечує процес «таблоїдизації», виступають проти демократії та масової культури [18, р. 93]. Подібний погляд на цю проблематику має і К. Спакс. Він, зокрема, вважає, що, ототожнюючи читацьку аудиторію з виборцями чи споживачів газетного продукту з громадянами, преса, яка дає читачам, «що вони хочуть», навіть якщо це означає деполітизовані скандальні історії, є демократичною,

тоді як ті газети, що насаджують серйозні контекстуалізовані політичні новини й аналітику, є елітарними у своїх устремліннях [19, р. 64]. Варто зауважити, що інший британський медіадослідник і культуролог Р. Вільямс у своєму етапному дослідженні комунікації відкидає як авторитарний, так і патерналістський контроль над інформацією і аргументує, що демократична система повинна гарантувати усім людям право пропонувати і отримувати те, що вони хочуть обирати [23, р. 235]. З огляду на висловлені аргументи є підстави ідентифікувати масові британські таблоїди як демократичні, егалітарні, а якісну британську пресу — як недемократичну та елітарну. Зокрема, Е. Фромм застерігає від абсолютної довіри якісній пресі: «Якісні газети і справді краще інформують, але вони краще й дезінформують. Вони не публікують усі матеріали об'єктивно і безпристрасно; заголовки статей тенденційні і часто не відповідають змісту вміщених під ними статей, редакційні статті упереджені та написані у фальшиво-розважальному та моралізаторському тоні» [12, р. 217].

Однак така критика медіадемократичного дискурсу є дискусійною, адже вона нівелює демократичні функції якісної преси і абсолютизує демократизм масової преси, зокрема таблоїдів. У цьому дослідженні ми, однак, не ставимо за мету проаналізувати кореляцію між таблоїдизацією масової преси та демократизацією, а з'ясувати, чи наявна прямо пропорційна залежність між таблоїдизацією якісної журналістики та виконанням нею функції демократизації. Мета наукового дослідження детермінує похідні завдання: проаналізувати процеси деполітизації, персоналізації та «сенсаціоналізації» політичного дискурсу на шпальтах якісних газет та з'ясувати, як якісна преса впливає на перцепцію політики пересічними громадянами (зокрема у контексті зростання аполітичних та абсентейстських настроїв у Об'єднаному Королівстві).

Ототожнювати таблоїдизацію медіа з демократизацією, на нашу думку, помилково, адже таке рівняння не враховує багато невідомих (X). Перший X відносин демократії та журналістики стосується рівня обговорення у пресі політичного дискурсу. Ступінь цієї дискусії у якісній національній пресі Великобританії за останніх тридцять років кардинально змінився у негативну сторону. Трансформація відбувалась як на жанрово-формальному рівні (зникнення

стенографічних звітів із засідання палат британського парламенту й проліферація політичної колумністики), так і змістовому (акцентування на політичних скандалах у Вестмінстері, деконтекстуалізація та «сенсаціоналізація» кавериджу політичного дискурсу, персоналізація політичного процесу etc).

Відомий британський медіадослідник Б. Франклін, наприклад, здійснив ґрунтовний контент-аналіз політичного репортажу газет «The Times» та «The Guardian» за 1990—1994 рр. Кількість статей про депутатів британського парламенту та їхню діяльність зменшилась у «The Times» та «The Guardian» від 253 у 1990 р. до 205 у 1994 р. Кількість матеріалів, які висвітлюють роботу британського парламенту позитивно чи нейтрально, зменшилася більш ніж наполовину — від 66 до 27. Водночас контент-аналіз зафіксував збільшення газетних статей про політичні скандали та аморальну поведінку парламентаріїв у 5 разів — від 7 матеріалів у 1990 р. до 33 у 1994 р. Підсумовуючи результати дослідження, Б. Франклін зауважує: «Фокус новин перемістився у царину скандалів та аморальної поведінки. Скандали й аморальна поведінка наразі займають більш провідне становище у газетах, ніж важливі ділянки урядової політики, такі як охорона здоров'я, освіта, право та ін.» [11, р. 314].

Інше дослідження, проведене депутатом британського парламенту Дж. Стро у 1993 р., зафіксувало зменшення висвітлення роботи парламенту у «The Times» та «The Guardian». Приміром, висвітлення парламентських дебатів зменшилось із 600 рядків тексту у 1987 р. до менше ніж 100 рядків у кожній газеті у 1993 р. [20]. До середини 1990-х рр. усі щоденні якісні газети відмовилися від публікації спеціальної рубрики, присвяченої витягам із виступів британських парламентаріїв у Палаті лордів та Палаті громад. Характерно, що першою на цей прецедент зважилася колись найбільш «заполітизована» газета Об'єднаного Королівства — «The Times» — у 1991 р. Як наслідок, сьогодні політичні новини більше не займають чільне місце на перших шпальтах британських часописів, поступившись місцем світській хроніці, спортивним новинам, перипетіям у житті королівської сім'ї тощо.

Не опинилися осторонь критики політичної журналістики в якісній британській пресі й інші британські парламентарії. У червні 1996 р. 50 членів британського парламенту написали лист-звер-

нення, у якому висловили глибоке занепокоєння зменшенням висвітлення роботи парламенту: «Палата громад піддає критиці різке зменшення серйозного висвітлення і аналізу політичного процесу в Об'єднаному Королівстві; зауважує, що це зменшення пришвидшилось останнім часом, із акцентуацією радше на персоналіях, а не на політиці, і на тривіальності, ніж на субстанції» [11, р. 310].

Компаративний аналіз якісної преси Великобританії («The Times», «The Guardian») та німецьких якісних газет («Frankfurter Allgemeine Zeitung», «Suddeutsche Zeitung», «Die Welt»), проведений Ф. Ессером у 1990—1994 рр., зафіксував збільшення статей про політичні скандали у якісних газетах Англії від 7 у 1990 р. до 33 у 1994 р. Паралельно кількість аналогічних матеріалів у якісній пресі Німеччині зменшилась утричі — від 12 у 1990 р. до 4 у 1994 р. [9, р. 314—316].

Кількісний контент-аналіз згаданих медіа за 1990—2002 рр. підтвердив гіпотезу про деполітизацію контенту [2]. Крім того, результати контент-аналізу, як і прогнозувалося, продемонстрували, що точки спадання деполітизації кореспондуються з роками проведення парламентських виборів у Великобританії та ротаціями урядів. А точки зростання деполітизації безпосередньо пов'язані з періодами політичної стабільності та соціально-економічного добробуту — 1992—1996, 1998—2002 рр.

Провідні британські медіадослідники П. Голдінг та Ш. Маклачлан у своєму довгостроковому контент-аналізі таблоїдизації британської преси за 1952—1997 рр. підтвердили наявність тенденції персоналізації політичного дискурсу. На особливу увагу заслуговує період дослідження з 1987 р. до 1997 р., коли спостерігалось збільшення кількості матеріалів про політичних діячів на сторінках «The Times» та «The Guardian» — від 20% до 23,5 % усього вербального контенту газети [13, р. 89]. Проведений нами кількісний контент-аналіз випусків «The Times», «The Guardian», «The Independent» за 1998—2002 рр. підтвердив наявність тенденції персоналізації політичного процесу у Великобританії [3]. Однак доводиться констатувати циклічність виявів персоналізації — деперсоналізації у цей проміжок часу з певними точками зростання і спадання.

Отже, персоналізацію політики крізь призму «політейнмент» (politics as entertainment — politainment) можна розглядати як до-

датковий аргумент таблоїдизації якісної преси Великобританії та зниження рівня обговорення демократичних процесів у країні. Дискредитація політичного дискурсу призводить до того, що політика з «високої культури» (Й. Лось) перетворюється в очах читачів на предмет, який асоціюється переважно з аморальністю. Як наслідок, такий фреймінг політики у БГНД (термін О. Кучерової) призводить до зростання політичної індиферентності, аполітичності, департизації та поширення явища абсентеїзму. З огляду на це провідний британський соціолог, медіадослідник А. Дейвіс звертає увагу на кореляцію таблоїдизації та посилення аполітичних настроїв у британському соціумі, що підтверджується емпіричними дослідженнями [8, р. 669]. Зокрема, впродовж останніх двадцяти років спостерігається загальна тенденція зменшення явки виборців на виборах до британського та європейського парламентів.

Альтернативою кавериджу політичного дискурсу, отже, постають нариси розважальної тематики. Гіпотетично можна припустити, що у цих матеріалах імпліцитно були зашифровані комунікаційні месиджі, що не є такими аполітичними, якими вони видаються на перший погляд. Зростання кількості цих матеріалів та обсягу секцій «Стилі життя», «Особисті фінанси та заощадження», «Персональні інвестиції», які висвітлювали у своєму контенті теми музики, подорожей, моди, пропагували думку, що споживання, конс'юмеризм — це спосіб виявити себе та висловити власну думку в сучасному світі. Закономірно, що програмування такого *modus operandi* у якісній пресі сприяло відчуженню комуніката від впливу на чинні структури влади, збільшенню аполітичних настроїв. Водночас таке ставлення проблеми конс'юмеризму можна трактувати і як феномен егалітарної журналістики, яка кидає виклик елітарній концепції медіатизації політичного дискурсу в якісній пресі. Ця проблематика потребує ґрунтовнішого дослідження.

Отже, підбиваючи підсумки теоретичного й емпіричного аналізу медіатизації політичного дискурсу, можна зробити декілька висновків. По-перше, сьогодні немає підстав стверджувати однозначно про наявність кореляції між таблоїдизацією та демократизацією. На нашу думку, таблоїдизація детермінує демократизм якісної преси, але водночас нівелює її демократизаційні функції (розширення у глибину і ширину народної демократії). У цьому полягає

головний парадокс таблоїдизації — демократизації у ширшому, соціокультурному, контексті трансформації якісної британської преси від елітаризму до егалітаризму. По-друге, можна констатувати, що під час таблоїдизації політичного дискурсу простежується така причинно-наслідкова залежність: медіатизація — персоналізація — скандалізація — політейнмент — деполітизація контенту. Такий детермінізм об'єктивно впливає на зростання аполітичних настроїв у соціумі. По-третє, наявна латентна кореляція між збільшенням кількості матеріалів розважального характеру та зменшенням обсягу герменевтичної політичної інформації, покликаної роз'яснювати реципієнтам-комунікантам-читачам сенс тих чи інших політичних програм, виступів та загального політичного процесу у Великобританії. По-четверте, існують підстави констатувати наявність прямо пропорційної залежності між збільшенням кількості медіатекстів, присвячених політичним діячам (коментарів, виступів, заяв), та зростанням кількості політичних колумністів у якісних британських часописах. По-п'яте, цикли деполітизації контенту якісних видань (зрештою, як і масових) збігаються з періодами політичної стабільності та соціально-економічного благополуччя, цикли політизації — з політичними кризами (інколи спровокованими журналістськими розслідуваннями), соціальними заворушеннями (мітинги, політичні маніфестації, масові народні виступи) та передвиборчими кампаніями. Головний висновок із дослідження проблематики цього питання: сьогодні простежується трансформація медіатизації політичного дискурсу від демократизації до таблоїдизації, що детерміновано насамперед патогенним впливом гіперкомерціалізації медіа.

1. *Блавацький С.* Таблоїдизація якісної преси у Великобританії / *С. Блавацький* // Вісник Львівського університету. Сер. Журналістика. — 2007. — Вип. 30. — С. 91—103.
2. *Блавацький С.* Таблоїдизація загальнонаціональної якісної преси Великобританії: перехід кількісних змін у якісні / *С. Блавацький* // Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору : зб. наук. пр. — Тернопіль ; Львів : ЛА «Піраміда», 2008. — Т. 1. — С. 14—19.
3. *Блавацький С.* Дилема медіатизації та демократизації: З виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Комунікативна ідентифікація в інформаційному просторі України». Львів, 3—4 березня 2009 р.

4. Прохоров Е. Журналистика и демократия / Е. Прохоров. — М., 2004. — 352 с.
5. Сафарова А. Социокультурная динамика качественной газетной прессы Великобритании и США в конце XX — в начале XXI века : дисс. ... канд. культ. наук / А. Сафарова. — М., 2004. — 191 с.
6. Barnett St. On the road to self-destruction / St. Barnett // British journalism review. — 2008. — Vol. 19, № 2. — P. 7—14.
7. Connel I. Tales of tellyland: the popular press and television in the UK / I. Connel // In Communication and Citizenship: Journalism and Public Sphere. Eds. C. Sparks and P. Dahlgren. — London ; New York : Routledge, 1991. — P. 237—253.
8. Davis A. Whither Mass media and Power? Evidence for a Critical Elite Theory Alternative / A. Davis // Media, Culture and Society. — 2003. — Vol. 25.
9. Esser F. Tabloidization of News. A Comparative Analysis of Anglo-American and German Press Journalism / F. Esser // European journal of Communication. — 1999. — Vol. 14 (3). — P. 314—326.
10. Fiske J. Popularity and the Politics of Information / J. Fiske // Journalism and Popular Culture. — London, 1992.
11. Franklin B. Keeping it «Bright, light and trite»: Changing Newspaper Reporting of parliament / B. Franklin // Parliamentary Affairs. — 1996. — Vol. 29. — P. 299—315.
12. Fromm E. To Have or to Be? / E. Fromm. — New York, 1976.
13. Golding P. Tabloidization in the British press: A quantitative investigation into changes in British newspapers, 1952—1997 / Peter Golding, Shelley MacLachlan // Tabloid Tales. Eds. Sparks C. and Tulloch J. — New York ; Oxford, 2000. — P. 75—91.
14. Gripsrud J. Tabloidization, Popular Journalism and Democracy / J. Gripsrud // Tabloid Tales. — New York ; Oxford, 2000. — P. 285—301.
15. Klein U. Tabloidized Political Coverage in the German Bild-Zeitung / U. Klein // Tabloid Tales : Global Debates over Media Standards. — New York ; Oxford, 2000. — P. 177—195.
16. Media and Democracy. — Strasbourg : UNESCO, 1998.
17. Negrine R. Politics and mass media in Britain / Ralph Negrine. — London ; New York, 1994.
18. Rooney D. Thirty years of Competition in the British Tabloid Press: The Mirror and the Sun 1968—1988 / D. Rooney // Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards. Eds. C. Sparks and J. Tulloch. — New York ; Oxford, 2000. — P. 91—111.
19. Sparks C. Good-bye, Hildy Johnson: The Vanishing «serious press» / C. Sparks // Communication and Citizenship: Journalism and Public sphere. Eds. Peter Dahlgren and Colin Sparks. — London, 1991. — P. 57—73.

20. *Straw J.* The Decline in Press Reporting of Parliament, report published by Jack Straw, MP, House of Commons, October of 1993.
21. *Temple M.* The British press / M. Temple. — London, 2008. — 272 p.
22. *Toffler A.* The third wave / A. Toffler. — New York, 1984. — 560 p.
23. *Williams R.* The Communications. Third edition / R. Williams. — London, 1976. — 325 p.
24. *Zoonen van L.* Popular Culture as Political Communication: An Introduction / L. van Zoonen // The Public. — 2000. — № 7(2).

Сергій Демченко

ЕВОЛЮЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ЖУРНАЛІСТА ТА ЖУРНАЛІСТИКИ В ІНТЕРНЕТІ

Аналізуються процеси еволюції соціальної функції журналіста та журналістики в умовах нового інформаційно-комунікаційного простору.

Ключові слова: соціальна функція, еволюція, теорія ролей, мультимедіа, Інтернет.

Анализируются процессы эволюции социальной функции журналиста и журналистики в условиях нового информационно-коммуникационного пространства.

Ключевые слова: социальная функция, эволюция, теория ролей, мультимедиа, Интернет.

The processes of journalist' and journalism's social function evolution in the context of new informational and communicative space are under study in the thesis.

Key words: social function, evolution, role theory, multimedia, the Internet.

«Інформаційний вибух», яким позначено кінець ХХ ст. та порубіжжя ХХ—ХХІ ст., створив принципово новий інформаційно-комунікаційний простір. І справа навіть не в глобальному характері змін, які активно сприяють посиленню однорідності соціальної структури суспільства у різних країнах за рахунок однорідності й усталеності основних каналів масової комунікації, а в кардинальних змінах у технологічній базі масово-інформаційної діяльності, яка суттєво розмиває на часі самі поняття «журналіст», «журналістика» у їх традиційному розумінні.